

Neppe noe å leve av

Borgerlønn kan være god fordelingspolitikk, men blir neppe noe å leve av.

I julen kunne man i Aftenposten lese at sysselsettingsutviklingen i Norge har vært dårligere enn i nabolandene våre, så som Sverige og Tyskland. Det ble benyttet tall fra 2006 og frem til nå.

Faktisk er det sånn at om vi ser på sysselsettingstallene på litt lengre sikt, er fallet blant menn enda mer dramatisk og tydelig. Går vi videre og ser litt bak tallene, ser vi at utviklingen er svært ulik for den yngre og eldre halvdel av arbeidsstyrken. Mens de eldre jobber stadig mer, er fallet i sysselsetting konsentrert om de unge. Dette har pågått i lang tid, i gode og dårlige tider, og er på ingen måte noe konjunkturfenomen.

Det er heller ikke mye som tyder på at dette kommer til å snu med det første. Spådommene fra dem som studerer den teknologiske utviklingen er tvert imot at svært mange jobber skal forsvinne, og at det er usikkert om vi klarer å skape tilsvarende mange nye jobber.

Dette har fått flere til å børste støvet av forslag om borgerlønn, som en mulig løsning på problemene som vil oppstå dersom svært mange blir stående utenfor arbeidsmarkedet.

Borgerlønn går ut på at alle skal få en fast utmålt sum for eksempel hver måned fra det offentlige, helt uavhengig av inntekt og virke. La oss for enkelthets skyld tenke oss at alle betaler en fast prosentats av alt man tjener inn til «borgerlønnfondet» som så deler disse pengene likt ut igjen til alle.

Det fine med dette er at det gir ingen stigmatisering (alle får det) og det har en klart utjevne effekt (en betaler inn etter evne og får tilbake uavhengig av evne). Sammenlignet med et system der man kun får ytelse dersom man ikke jobber gir det også langt sterkere arbeidsincentiver, siden man da beholder både lønnen (etter skatt) og borgerlønnen om man finner en jobb.

I Finland settes nå i gang et stort forsøk med mål om å lære mer om effekter av borgerlønn. Forsøket går ut på arbeidsledige med laveste trykdesats

Spådommene fra dem som studerer den teknologiske utviklingen er at svært mange jobber skal forsvinne. Dette har fått flere til å børste støvet av forslag om borgerlønn. Foto: Javad Parsa

” Det fine med dette er at det gir ingen stigmatisering (alle får det) og det har en klart utjevne effekt (en betaler inn etter evne og får tilbake uavhengig av evne)

Fredagskronikken Simen Markussen

skal få beholde trygden dersom de finner seg en jobb.

Vi kan da lære mer om hvor viktig en slik borgerlønn er for å styrke incentivene fra trygd til arbeid. Men for å lære mer om

virkningene av borgerlønn i stort er det finske forsøket dessverre ikke egnet. Til det er det for begrenset.

For en fremtid der dem som eier maskinene tar en stadig større andel av inntektene kan en borgerlønn som omtalt over være en svært en viktig omfordelingsmekanisme. Men, som løsning på problemene med massearbeidsledighet er jeg mer tvilende til at borgerlønn er veien å gå.

Som løsning på massearbeidsledighet må borgerlønnen opp på et nivå der den kan erstatte de andre ytelsene vi har for å sikre inntekt når man ikke har jobb. Og skal den erstatte inntektssikringssystemet vårt blir det fort veldig dyrt - eller veldig dårlig inntektssikring.

Om vi for eksempel legger sammen utgiftene til uførepensjon (83 mrd.), arbeidsavklaringspenger (35 mrd.), dagpenger ved arbeidsledighet (16 mrd.) og økonomisk sosialhjelp (cirka 14 mrd.) bruker vi altså cirka 149 milliarder kroner i dag på slik inntektssikring. Om vi stedet hadde fordelt disse pengene likt

til alle i arbeidsfør alder, som en slags borgerlønn, ville dette blitt cirka 45.000 kroner per person. Ikke ubetydelig, men lite å leve av.

Selvfølgelig kunne vi økt skattene slik at vi fikk mer penger å fordele, men dette har igjen andre kostnader i form av at når alle får litt høyere skatt er det en del som også velger å jobbe litt mindre. Og skattene måtte økes svært mye for å finansiere en borgerlønn på for eksempel 250.000 kroner i året.

Borgerlønn kan altså være utmerket som en moderat omfordelingsmekanisme, men blir rett og slett for dyr dersom vi ønsker et inntektssikringssystem på nivå med det vi har i dag.

En bedre løsning er å sikre inntekter til dem som av ulike årsaker ikke har (eller kan ha) arbeid, og bruke aktivitetskrav for å forhindre overforbruk. På den måten målrettes den økonomiske støtten, samtidig som man reduserer incentivproblemer ved at fritiden begrenses også for støttmottagere. I tillegg tror jeg de fleste av oss har godt av den strukturen i, og

meningen med, livet en daglig aktivitet eller jobb innebærer.

De Lillos beskriver i «Finnes det en kvinne» en tilværelse mange kanskje kan drømme om i, men også de innser finansieringsproblemet: «Og hun må gjerne ha en jobb, hvor hun tjener ganske bra. For jeg skal bare spille gitar og det blir neppe noe å leve av.»

Simen Markussen, forsker ved Frischsenteret

Mer debatt på side 30-31 →

Strategi med sideeffekter
Tor W. Andreassen

Naturen krymper kjemperegning
Erling Fjær

Undervisningens dynamikk
Petter Aaslestad

Krevende navigering med arbeidskrim
Thomas Brandt

Fredagskronikken

Alexander Cappelen

Bård Harstad

Ola Kvaløy

Katrine Løken

Simen Markussen

Mari Rege

Karen Helene Ulltveit-Moe

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen Telefon: 22 00 10 59 Sentralbord: 22 00 10 00 Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom Underinnlegg/replik: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) Legg ved portrettfoto.

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.